СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 206. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 4-го вересня 1937. VOL. XLV. No. 206. Jersey City, N. J., Saturday, September 4, 1937. THREE CENTS

ОПОЗИЦІЯ ПРОТИ НОВОЇ КАНДИДАТУРИ РУЗВЕЛТА

ВАШИНГТОН. — Далі постійно й уперто кружляють чутки, що президент Рузвелт буде втретє кандидатом на президента Злучених Держав. Щоправда, сам президент не дав ніде причини до такого висновку, а мати президента заперечила категорично таку евентуальність, та є хтось, що пускає такі чутки. А що до них привязують вагу, видно з цього, що про них говорять щораз частіще й визначні політики як з демократичної так і републиканської партії.

Відгрожуються резолюцією.

Сенатор Бора заповів, що коли би президент Рузвелт захотів знову кандидувати, то цілком певно буде поставлена в конгресі резолюція, звернена проти цього, щоб можна було йому бути президентом три чергові каденції. Подібну резолюцію приняла палата послів у 1875 р. За таку резолюцію голосував сенат у 1928 р., коли президентом був Калвин Кулидж.

ПРОТИ ТЕМНИХ ЗАКАМАРКІВ І БРУДНИХ ПОМЕШКАНЬ.

ГАЙД ПАРК. — Президент Рузвелт уже вибрався на відпочинок, яким буде плавба на яхті, що триватиме який тиждень. Перед відїздом підписав він один з дуже важних проектів соціяльної натури. Є ним законопроект, відомий як „Вагнер-Стігол бил", який належить до ряду тих проектів теперішньої адміністрації, які мають принести певні полекші бідним людям. Цей проект, що вже стався законом, є звернений проти брудних дільниць американських міст, у яких, як відомо, мешкає найбідніша частина людности. Закон передбачає фінансову допомогу на перебудову тих закамарків, даючи змогу на їх місці побудувати дешеві й здорові доми, в яких могли6 мешкати і ті, що мало заробляють. Цей закон покликує до життя „Юнайтед Стейтс Гавзинг Оторитї", яка то інституція буде підлягати секретареві внутрішніх справ і матиме до диспозиції суму $500,000,000, з якої уділятиме містам позички на будову згаданих домів у брудних дільницях. В містах, які мають 500,000 мешканців, чи більше, кошти одного будинку, про який тут мова, не можуть виносити більше як $5,000, в інших — $4,000.

ДОЗВОЛИЛИ ВИВОЗИТИ ГЕЛІЙ.

ГАЙД ПАРК. — Ще є у свіжій памяті страшна катастрофа, яка скоїлася цеї весни в Лейкгорсті, Ню Джерзі, з німецьким повітроплавом „Гінденбург". Тоді говорено, що не було би прийшло до катастрофи, якби повітроплав уживав був не запального водня, а незапального гелія. Та, як відомо, майже ввесь гелій є в посіданні Злучених Держав. Тоді піднесено, що треба Злученим Державам піти на уступки і дозволити на вивіз гелія. Так і сталося. Конгрес ухвалив „Гелійом Бил", а президент його підписав. Вивіз дозволений тільки в обмеженій скількості для торговельних і медичних цілей. Зате рішучо заборонено вивіз цього первня для воєнних цілей.

АНГЛІЯ НЕЗАДОВОЛЕНА.

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту здивований, що в Англії приняли дуже холодно становище Злучених Держав щодо подій на Далекім Сході. Кажуть, що Англія сподівалася, що Злучені Держави, подібно як у 1932 р., добре натиснуть на Японію, а це здержало би її трохи від дальших агресивних кроків. А департамент стейту заявляє, що він не хоче звязувати себе ніякими договорами з іншими державами щодо Далекого Сходу.

ЗА ЦІЛКОВИТУ НЕВТРАЛЬНІСТЬ.

БОФАЛО. — На конвенції Ветеранів Чужинецьких Війн перейшла резолюція, яка взиває Злучені Держави бути невтральними і не йти війною проти нікого, хіба тільки проти наїзників. Резолюція взиває уряд давати охорону американським громадянам у загрожених війною краях тільки обмежений час, як теж взиває уряд заборонити виставляти американський прапор тим кораблям, що торгують із державами, які ведуть війну. Вона теж взиває президента Рузвелта вияснити публично закордонну політику Злучених Держав. Проти цеї резолюції був усього один голос.

МОЖНА РОЗВЯЗУВАТИ НЕПОРОЗУМІННЯ У СПОКОЇ.

ФІЛАДЕЛЬФІЯ. — Д-р Вилієм Гол, професор історії й міжнародніх відносин, твердить, що „всякі непорозуміння між державами можна полагодити в мирний спосіб". Але для цього треба, щоб державна суверенність була обмежена до такої міри, щоби була можлива міжнародня розвязка таких проблем, як мито, справи імміграційні, як теж гніт і переслідування безборонних народів. А ці проблеми, є вже з природи річи міжнародні.

НОВЕ „КООПЕРАТИВНЕ" МІСТО.

У стейті Мериленд є вже готове місто, назване „Грінбелт", побудоване заходами уряду. Коштує коло $13,000,000. Містити воно коло 900 родин. Увесь бизнес міста буде ведений без зиску, на кооперативних засадах.

ЧЕКИ БЕЗ ПОКРИТТЯ НА 130,000 ЗЛ.

У Рівному фірма „Хлеболяс" пустила в обіг значну скількість чеків без покриття на суму понад 130,000 зл. Поліція арештувала у звязку з цією аферою: книговода фірми Е. Бухбіндера та власників фірми М. Гронфіля, Д. Гальміца і М. Фельдмана.

ЧОГО ІВАСЬ НЕ НАВЧИВСЯ...

У звязку з міжнародним конгресом есперантистів у Варшаві вчать 30 польських поліціянтів есперантської мови, щоб могли порозумітися з приїзними делегатами на конгрес.

ДИВНИЙ ЗАКЛАД.

У Будапешті заложилася за 200 пенге одна дівчина, що вискочить із 2-го поверха. Внизу зловили її два спільники й врятували від певної смерти. Заклад знайде свій епільоґ у суді.

ЦИГАНСЬКЕ ГОРЕ.

Претендент до циганської корони, брат короля Квіка, розжалобившися на вислід виборів, наклав на себе руку.

НАЙСИЛЬНІША ЗВІРИНА.

До дуже цікавого висліду дійшов недавно один мадярський учений, що не жалував кільканалітних трудів, щоб зміряти силу поодиноких родів звірят. Висліди його праці дуже цікаві й дають знавцям природи та любителям звірят нові погляди на таємничий звіринний світ.

Щоб зміряти силу поодиноких звірят, себто найбільшу їхню працю, яку можуть виконати, вибрав учений за мірило відношення між власною вагою звірини й тягаром, який вона сама без нічиєї помочі понесе. Хтось думав би, що при тому порівнянні покажеться, що найсильнішим звіром є слон, якого в його батьківщині вживають до дуже тяжкої праці, а інші знову зачисляли коня між найсильніших звірів. Тому справді великою несподіванкою є відкриття, що найсильнішим звіром є олінець-рогач, який при власній вазі 14 грамів понесе на далеку віддаль тягар 1,580 грамів; отже 113-кротний тягар свого тіла. В порівнанні з людиною, мусілаб людина, що важить 70 кг., на своїх плечах понести 8,400 кг., щоб виконати працю так, як рогач. Однак виринає питання, чи мадярський учений зміряв силу всіх звірят, що живуть на світі. Коли ні, то можливо, що десь живе ще інше сотворіння, яке виконає ще більшу працю, як олінець-рогач. Мабуть найслабшим сотворінням на світі є людина — „володар цілого світу", — бо не може понести навіть тягару, який рівняється її вазі. А коли найдеться така людина, то вважаємо її незвичайним силачем і кожний дивується її силі; а звичайному рогачеві ніхто не дивується.

РУМУНСЬКІ ЦИГАНИ НЕ ПРИЗНАЮТЬ ВАРШАВСЬКОГО КОРОЛЯ.

В Ясах відбудеться в найближчому часі циганський конгрес, на якому румунські цигани виступлять з протестом проти вибору короля у Варшаві. Вони заявляють, що вибір переведено фальшиво, бо всі кандидати числом 6 належали до родини Квеків.

ВИВІЗ БРАЗИЛІЙСЬКИХ ПОМАРАНЧ.

Стейт С. Павло, як завше, показує перед у хліборобстві. Коли кава почала підупадати (Бразилія щодо кави має найперше місце, але на світовім ринку стали проти неї аж 14 конкурентів!), то стейт С. Павло розпочав на широку скалю управу бавовни, а разом і садження помаранч. Цього року вислала Бразилія до Европи два міліони скринок помаранч, найбільше зі стейту С. Павло. Бразилійські помаранчі, особливо ті, що мають наверха щось ніби пупець, не зустрічають конкурентів в Европі. Така їх велика вартість; а головне, що не мають насіння.

МЕДВЕДЕНЯ ВРЯТУВАЛО ЧОЛОВІКА ВІД СМЕРТИ.

Флин Вайт, вогневий сторож у лісах Голд Бриджу, Брит. Коломбія, пережив страшну пригоду. Коли він переходив лісами, побачив нагло величезну медведицю, що летіла на нього. Не маючи іншого ратунку, він вискочив на низеньку сосну і переживав страшні муки, коли медведиця почала лізти до нього. Тоді медведеня, що вилізло на другу сосну, правдоподібно перестрашилося й почало розпучливо ревіти. Мама, котра майже досягала Вайта, побігла до свого малого. Вайт у великім страху зліз з дерева й полетів як скажений до найближчих людських осель. Він запевняє, що осягнув новий рекорд у бігу на довшу мету.

ЗРІСТ ІМІГРАЦІЇ ДО КАНАДИ.

Іміграція до Канади зросла на 30 процентів у перших шістьох місяцях 1937 року. Число нових канадийців було 6,827, порівнюючи з 5,252 у тім самім часі минулого року. Зріст треба приписати загальному поліпшенню економічних умовин у Канаді. Багато емігрантів це жінки і діти, що приїхали до своїх чоловіків і батьків. З Англії приїхали 1,129 осіб, зі Злучених Держав 2,600, з північної Европи 619, з інших країн Европи 2,479.

ВИБРИКИ ПРИРОДИ.

У бразилійськім стейті Пара вродилася дитина з двома головами. Дитина й мати здорові. Ввесь науковий світ зацікавився таким дивом і до Пара їдуть учені, як на прощу. Мабуть найменше цікава з того мати такої незвичайної потвори.

ПОМЕР МИКОЛА КОСАЧ.

У Ковні помер ненадійно, бо в 51 році життя, інженір Микола Косач, батько відомого письменника Юрія Косача й брат великої нашої поетки Лариси Косачевої, чи пак Лесі Українки.

КАНАДІЙСЬКІ ФРАНЦУЗИ ЛЬОЯЛЬНІ.

Відомий лідер французьких націоналістів у Квебеку, Л. М. Гуен, виголосив довший реферат на тему відношення квебекських французів до Канади. Тон реферату був дуже лагідний і мав на меті злагідити відносини між двома народностями. Він заявив, що канадійські французи хочуть назавсіди задержати звязок з британською імперією, але є проти англійського імперіялізму. В квестії війни він є за вічну невтральність Канади. „Ми не хочемо, як Велика Британія, ставати світовим жандармом і боронити миру в Европі, але Канаду будемо боронити, коли зайде потреба.

ОБКРАДАЮТЬ УКРАЇНСЬКІ КООПЕРАТИВИ.

До районової молочарні Маслосоюзу в Бережанах, з осідком у Лісниках, вломилися в ночі невідомі злодії та через вилім у мурі дісталися до канцелярії молочарні. Тут розбили касу й забрали готівку.

ВМЕРЛИЙ... ЖИЄ.

Французький маляр М. Утрильо занедужав і в пресі появилася новинка, що він помер. Тоді в каталогу лондонського музею якісь написав таке: „М. Утрильо, талановитий мистець, але як людина, був без волі і характеру, тому став алкоголіком і помер від пиянства". Цього року цей маляр поїхав до Лондону на малярську виставу і прочитав у каталогу цей некрольоґ. Він обурився і справу подав до суду. Чи це правда, що там написано, вирішить суд.

САМІ АНГЛІЙЦІ.

В Австралії живе 6 з половиною міліона людей. У тому 97 процентів населення англійського походження. Іміграційні закони в Австралії були такі, що не дозволяли на поселення імігрантів з інших країв крім Великої Британії. Замітна річ, що велика частина теперішніх австралійців це люди сильної будови й високого росту.

ВІЙНА БУЗЬКІВ З БДЖОЛАМИ.

В оселі Столовичі коло Барановичі рій бджіл осів на дереві, де був загніздився бузьок з родиною. Птахи кинулися на бджоли, одначе мусіли поховатися до гнізда, тікаючи перед жалами малих наїзників. Тоді рій налетів на гніздо. Після геройської боротьби старі бузьки мусіли втікати. Бузьченята згинули від жал.

24 ДНІ ЖИВ ВОДОЮ.

Страшну дорогу пройшов Павло Ерук, 50-літній москаль. Він рубав дерево на папір з більшим числом дроворубів у північній частині Онтерія. Вертаючись одного дня до табору, він, правдоподібно від удару сонця, стратив память і мандрував 24 дні без ніякої поживи. Жив лише водою. Припадково його знайшли й віддали до шпиталю, де показалося, що він стратив 80 фунтів і важить тепер 78 фунтів. Лікарі мають надію, що їм удасться задержати при житті цього зголодженого пацієнта.

ЛЮБЧЕНКО ПОПОВНИВ САМОГУБСТВО

МОСКВА. — Совєтський часопис „Правда" доносить, що Панас Любченко, премієр української совєтської републики, поповнив самогубство. Його місце заняв якийсь невідомий дотепер Михайло Бондаренко. Любченко був всеціло правовірним большевиком і безпощадним ворогом українського націоналізму. В 1930 р. він виступав у Києві як прокуратор на відомім процесі Союзу Визволення України, на якім засуджено Єфремова і кільканадцять українських передових громадян. Тепер Любченко, подібно як колись Скрипник, Хвильовий і багато інших українських комуністів, не міг видержати у режимі, якому служив, і сам відібрав собі життя. „Правда" твердить, що Любченко поповнив самогубство тому, що вийшло на яву, що він був замішаний у протисовєтську акцію. Та сама „Правда" також повідомляє, що в Ленінграді застрілено чергових десять „троцькістів".

ПАДЕРЕВСЬКИЙ ВИДАВ ДО ПОЛЯКІВ МАНІФЕСТ.

ВАРШАВА. — Гнат Падеревський, відомий світовий піяніст, як теж перший премієр повоєнної Польщі, видав до поляків маніфест, у якому остерігає своїх краян перед фашизмом і тоталітарною державою. Він каже, що тоталітаризм, себто правляча система, яка охоплює під свою керму всі ділянки суспільного життя, є противна духові польського народу. Також він закликає, щоб уряд негайно зніс концентраційні табори, розписав вибори і позволив вернутись до Польщі Вінцентому Вітосові. Далі Падеревський остерігає польську закордонну політику перед Німеччиною, яка, на його думку, має супроти Польщі агресивні наміри. Цей маніфест польська влада відразу сконфіскувала, але він кружляє в копіях по цілім краю і робить своє враження. Падеревський тепер перебуває в Швайцарії і не хоче вертатись до Польщі, поки там панують нинішні нестерпні відносини.

МАСОВІ АРЕШТИ СЕРЕД ПОЛЯКІВ.

ВАРШАВА. — Польська влада переводить численні труси й арешти серед провідників польської селянської партії „Стронїцтво Народове". Між іншими арештовано д-ра Станислава Кота, професора краківського університету, і Станислава Хмеля, чільного провідника цеї партії. Крім них арештовано кільканадцять менших провідників та переведено трус у редакції їх часопису „Пяст". По трусі видавництво закрито.

ПРЕЗИДЕНТ МАСАРИК ТЯЖКО ЗАНЕДУЖАВ.

ПРАГА. — Бувший президент чехословацької републики, Тома Масарик, тяжко занедужав. Він дістав частинний параліж. До ложа смерти негайно покликано нинішнього президента Бенеша і премієра Гожу, як теж зібралася ціла родина Масарика. Старий президент має вже 87 літ.

АНГЛІЯ ВІДПОВІДАЄ НА НАПАДИ Й КОРАБЛІВ.

ЛОНДОН. — Англійські міністри мали нараду в справі нападу чиєїсь підводної лодки на англійський корабель. Вони рішили, що справу піратських нападів на Середземнім морі Англія порушить на терені Ліги Націй, а також вишле значну скількість кораблів-нищильників, які будуть нищити ті підводні лодки, що нападають на англійські кораблі. Бо після нападу на боєвий корабель „Гавок" невідомо чия підводна лодка напала на інший англійський корабель, але вже цивільний, і затопила його.

ІТАЛІЯ ВІДПЕКУЄТЬСЯ ВІД НАПАДУ.

РИМ. — Італійська преса висказала готовість італійців взяти участь у женевських нарадах, щоб спинити піратство на Середземному морі. Ця преса заявляє, що з тими нападами Італія не має нічогісько спільного. Вона піддає гадку, що ці напади роблять або большевики, або червоний еспанський уряд, на те, щоб викликати серед невтральних держав заколот і в той спосіб рятувати свою шкіру. Подібні гадки висказує також німецька преса.

КИТАЙЦІ СТАВЛЯТЬ УПЕРТИЙ ОПІР.

ШАНҐГАЙ. — В околицях Шанґгаю ведеться завзята боротьба між японськими військами і китайськими. Китайці ставлять японцям надсподівано впертий опір. Китайські літаки завдали японцям великі втрати. Вони запускалися так далеко, що на побережжі Японії бомбардували одно японське місто, Каґошиму.

АМЕРИКАНСЬКІ ЦИВІЛЬНІ КОРАБЛІ ДІСТАНУТЬ ОХОРОНУ.

ШАНҐГАЙ. — Американський адмірал Ярнел, що командує американською морською силою на Далекому Сході, заявив, що кожний цивільний американський корабель, що зближається до околиць, загрожених війною, дістане щонайменше один боєвий корабель для охорони.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО ШКОЛИ!

Зачинається новий шкільний рік. Це значить, що знову підуть тисячі українських дітей до ріжних американських шкіл. Явище зовсім природне, до якого нема нічого додати. Та коли всетаки згадуємо за цю справу, то видно, що є ще якісь причини, що нас спонукують про неї писати.

Отже зазначимо, що найважнішою такою причиною є справа посилання українських дітей **до українських шкіл.** Всі ми свідомі тих великих недомагань, що такі характеристичні для наших шкіл в Америці. Тими недомаганнями хочемо виправдати й те, що наші діти нерадо ходять до українських шкіл, чи те, що родичі не хочуть посилати дітей до таких шкіл, у яких учителі й будинки не дорівнюють американським. Та, як довідуємося з чужинецької преси тих народів, що прибули до Америки скорше від нас і в далеко більшім числі, то вони вже мають і прекрасні школи і знаменитих учителів, і виклади їхніх мов відбуваються в найкращих університетах чи каледжах, а всетаки бракує у всіх тих школах чи на курсах — учнів. Значить, навіть у випадку, коли є і гарні будинки і навіть добрі професори, то й це ще не вистарчальне, щоб затягнути тут роджену молодь до таких шкіл, у яких учать рідної мови її родичів. З цього виходить, що справа затягнення української молоді до української школи, хоч вона дуже тяжка, то не є якимсь відокремленим явищем, але свого роду проблемою, такою, яка існує у такій самій мірі в подібнім випадку і в інших народів в Америці. А якщо це проблема, то значить, що треба присвятити цій справі далеко більше уваги з боку цілого громадянства, ніж як це бувало досі.

Нам треба піддержувати всіми зусиллями рідну школу в Америці. Маємо всілякі рідношкільні почини і на ріжних місцях. Які вони не булиб, треба ставитись до них у першу чергу серіозно. Тому треба не тільки їх критикувати, але їм допомагати, а, допомагаючи, змагати до переведення також поправок чи поліпшень, які вважаємо конечними.

Не забуваймо теж і за ті почини, які вже тут і там пороблено, щоб завести курси українознавства по гай скулах, а далі, що дуже важне, по університетах. А коли мова про ці останні, то ще треба памятати, що такі курси майже неможливо вести без фінансової піддержки загалу, та що тільки таким способом можна уможливити студії українознавства тій молоді, що не має змоги такі курси оплачувати.

Ще одно: памятаймо теж, що нам іще далі треба якнайбільшого числа молодих людей з високою освітою. А тому, хто тільки має спромогу, хай таки посилає діти і до найвищих шкіл.

УКРАЇНЦІ ЯК НАЦІЯ В ОЧАХ ЧУЖИНЦІВ*)

(ПРО ШЛЯХИ НАШОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ ЗА КОРДОНОМ).

Майже кожний наш земляк, що подорожував по Заході, має немилий спомин першої зустрічі з місцевою державною адміністрацією. Коли дістанете дозвіл на побут, зі здивуванням побачите, що на тому документі стоїть чорне на білому: національність польська.

„Це помилка, — реклямуєте — я лише польський громадянин, але по національности українець!" „Щож — відповість вам сухо добродій, що сидить за бюрком — покажіть мені український пашпорт, тоді я і напишу, що ви української національности".

Вияснюєте менше чи більше поіритованим тоном ріжницю між національністю і громадянством, та на ваше превелике обурення чужинецький бюрократ того не може зрозуміти. Чому — про те переконаєтесь, небавом самі, коли заглянете до словаря і прочитаєте, що NATIONALITE — значить по французьки... громадянство, державна приналежність.

Годі дивуватися, що французька мова, така вражлива на найтонші нюанси, мішає настільки ріжні поняття як народність і державна приналежність. Причини треба шукати в історичній еволюції країни. Існуючи від довгих століть як унітарна держава, сцентралізована зокрема від революції, Франція мала час витиснути з чужих походженням ґруп увесь політичний зміст, усе почуття національної окремішности, залишаючи лише шкаралупку „провансальщини", себто чисто фолькльорного виріжнення. У горнилі безперервної французької державности французи зуміли зовсім засимілювати бретонців, корсикавців та частини басків і флямандців, що живуть під французьким володінням. Нині кожний французький баск є французом; поняття „баск" має приблизно таке значіння як „гуцул" чи „лемко" (не торкається це еспанських басків ані бельґійських флямандців). Французом є французький баск по народности (NATIONALITE), баском — по племени (RACE).

З такими самими катеґоріями підходять люди заходу до східньо-й середньо-европейських країн, де ці поняття зовсім інакші. Нація — це в їхніх очах загал громадян країни, зате частина громадян, що ріжниться окремою мовою, минулим, національними аспіраціями і т. д. — це лише племя („раса") чи меншина, частина нації. Тому пересічний француз не визнає української чи білоруської нації, зате знає такі нації, як австрійську, чехословацьку, часом навіть советську. Нація — це на Заході держава. Відтіль і Ліґа Націй — союз державних установ.

Від цього вузького, правничого поняття нації Захід допускає винятки, коли йде про етнічні ґрупи, які, хоч і під цю пору не мають держави, відповідають усім вимогам, щоб жити самостійним життям: перше — коли вони є досить численні, свідомі своєї окремішности та морально підготовані до створення й оборони власної держави. Друге — коли мають національну територію досить велику, суцільну, доступну із закордону, територію, яка з усякого огляду підходить до того, щоб можна було її виділити в окрему державу.

Тому вже перед війною зараховували до націй поляків чи ірляндців, хоча не зараховували туди жидів, які не мають усіх вище згаданих субєктивних та обєктивних вимог, щоби бути здібними утворити власну державу. Недержавних націй у нашому широкому розумінні Захід не визнає і для нього існують лише дві категорії націй: перша — державні, друга — у межах чужих держав, але потенціяльно державні.

Який підхід правильний: західній чи наш, що до націй зараховує жидів, лужичан, башкірів, бретонців і т. п. етнічні ґрупи — це академічне питання, якого не будемо на цьому місці розглядати. Йде нам лише про практичне становище, яке маємо заняти при зустрічі з людьми Заходу.

Як відомо, довгий період нашого недержавного існування, пізне національне відродження, ворожа пропаґанда та наша інерція довели до того, що велика частина західніх суспільностей не зараховує українців до націй, чи то не знаючи взагалі про існування української нації, чи то зараховуючи нас до москалів. Як довго в очах якоїсь нації ми не існуємо, ми не можемо сподіватися від неї нічого, навіть зацікавлення. Тому першим нашим кроком на кожному терені мусить бути представити себе як націю. Щоби переконати чужинця, мусимо говорити зрозумілою для нього мовою, оперувати відомими йому категоріями; конкретно: мусимо представити себе як потенціяльно державну націю.

Поодинокі українські орґанізації, виступаючи на міжнародній арені, зясовують собі це і не жаліють зусиль, щоби поставити українську націю на одній площині з державними, і напр. „Цесус" — це здається тепер одинокий рівноправний, хоча недержавний член міжнародньої студентської конфедерації.

На жаль, не кожна українська репрезентація вміє та має обективну змогу поставити нашу справу так гарно; деякі мусять виступати в імені української **меншини** в тій чи в іншій державі. У такому випадку необхідно сильно і виразно підкреслити, що згадана меншина є частиною української нації, яка в свою чергу відповідає всім вимогам, щоб утворити незалежну державу.

Щоби вбити в голову чужинця переконання про існування української нації, треба вистерігатись усіх тактичних помилок, які можуть попсувати складну пропаґандну працю, ставлячи під питайний знак нашу тезу. У першу чергу необхідно оминати все, що може представити нашу націю як неоформлену масу. Використовують це проти нас, щоб квестіонувати нашу суцільність, москвофільські наймити та всякі „тунешні", теоретики „третьої нації" на Закарпатті, прихильники „козацької нації" на Кубані і т. д. Ці і подібні явища, зрозумілі і не дуже поважні для нас, можуть вийти перебільшені в очах чужинця та дати ненайкраще поняття про рівень нашої свідомости. Ненайкраще поняття про Україну виробить собі чужинець і тоді, коли від одного українця почує, що нас є 35 міліонів, від іншого — що аж 50 міл.; від одного — що Крим український, від іншого — що татарсько-московський; від одного — що нашою східньою межею є Дон, від іншого — що Волга.

Хоч точне окреслення етнічних меж нашої території нелегке і складне, дискусійно можемо його трактувати за кордоном хіба в дуже поважних публікаціях. Зате популярна пропаґанда не знає ніяких питайників: вона мусить оперувати твердими тезами, тому треба її оснувати на одному джерелі, хочаб і конвенціонально принятому. Праці доц. Кубійовича підходять тут найкраще, як нові та дуже дбайливо виконані.

Другу основу тактичну помилку можна назвати „недобрим тлом". Годі рахувати на пропаґандний успіх, коли виступаємо разом і на одній площині з народами, що не даються вмістити в рямцях потенціяльно державної нації. Цим способом ми стягаємо себе до рівня наших союзників, крім того можемо виробити нашій нації опінію міжнародного огнища неспокою, що невинні культурницькі рухи штучно роздмухує до розмірів грізних сепаратизмів. З того огляду годі рахувати до щасливих виступів українських представників на конґресі ревізіоністичної молоді у Софії (побіч флямандців, македонців і т. п.) або співпрацю в одному еміґрантському єднанні, де українці виступають на одній площині з карельцями і кримськими татарами.

Цих кілька помічень кидаємо у першу чергу під увагу нашим землякам, що візьмуть участь у міжнародніх імпрезах цьогорічного сезону. — („Діло").

*) Українцям в Америці треба памятати, що в англійській мові держава зветься "NATION", а нарід — "RACE". Отже можуть евентуально ріжно вписувати тільки нашу державну приналежність (NATIONALITY), але ніколи національну (RACE), яка завжди і в усіх випадках є незмінна — українська (UKRAINIAN).

НАСЛІДКИ „МОДИ" НА СЕЛІ

Не тільки в Америці буває таке, що дівчата не доїдають, щоб тільки таким робом заощадити гріш на те, щоб гарно й виставно вбратись. Ця хвороба доходить уже і до галицьких сіл. Ось образ, який змальовує „Наш Прапор":

Коли їдете через село, погляньте дорогою на міверні діти, пожовклі, з виразом лиць сухітників, охлялі, без тієї дитячої безжурности, яка є завжди на устах дітвори, що не розуміє, що таке голод. Коли поглянете на недуже то розвинену молодь та запалі щоки старших, дійдете до висновку, що наше село не доїдає. А щоб мати факти, підіть рано селом хата від хати, подивіться, що варять і що їдять наші селяни, а переконаєтеся, що село голодує (і це постійно).

Бо якщоб на селі було що їсти, тоді діти, чи старші, були би вдоволені, а вигляд їхніх облич не був би такий страхітливий. Причин недоїдання є багато: нужда, голод землі, загальне безробіття, а врешті найголовніше: „мода". Оця нещасна мода, що її проказують старші батьки і мами, коли побачать, що їх донька чи син старається якнаймодніше одягнутись. На відживлення не звертається належної уваги, бо дівчина чи хлопець каже: „Хто там буде знати, що я нині їла; але як не одягнуся так, як інші, то й на вулицю не вийду".

Тому й не диво, що бідна дівчина чи хлопець іде що дня на роботу за 70 сот. денно, в голоді і холоді працює, щоб купити собі модну суконку, чи модні „пумпи".

Нераз то й останню чвертку збіжжя продає, щоб лише „вбратися". Молоко усе селянин продає, яйця теж, бо деж узяти, як кажуть старі люди, „на сіль, сірник і камфіну (нафту)" та податок, бо заробітків нізвідки. Безріг дуже мало бють для власного споживання, бо, як виказують статистичні дані, 30—35% родин бють раз на рік, 5% два рази до року, а решта нічого, тому мусить обходитися без мяса. Лишається селянинові хліб, бульба, капуста, пісне молоко з під кружлівки, олій, марґарина, пшоно й інші крупи.

Тому й харчування є лихе та нездорове, а таке кормлення людини обезборонює її орґанізм, він стає менш відпорний на морози та хвороби, людина не може працювати, а врешті хорує на сухоти (туберкульозу).

ВОВКИ В ХАТІ

(За Паскеном).

(1)

Коли простори середущого Подніпровя були ще уходами, постійно жив там лиш дикий звір. Люди йшли туди й осідали тільки на якийсь час, щоби запастися кожухами, дичиною чи рибою і вернутися до своїх постійних осель.

Звичайно уходи заповнялися людьми на весну. На зиму загал вертався домів. Лищак робив навпаки. Він з двома товаришами, Кушкою і Мовчаном, ішли промишляти на уходах цілу зиму, бо зимовий кожух ліпше платив. Там вони жили в плетеній з хворосту, очеретом накритій ліпянці, що мала тільки одну досить простору кімнату без вікон і припираючу до неї комору. Під одною стіною був тапчан на кілька осіб, під другою стіл, під третою полиці. Все те сокирою витесане. Чотири колоди заступали крісла. По середині було вогнище з каміння і глини. Дим виходив дірою в стелі і другою в стрісі. Світло впадало до хати тільки крізь діру в дверях, коли відсунули дощинку, якою в зимні дні, себто постійно діра засувалася. Позатим треба було вдоволятися світлом, яке давав вогонь в хаті. Люди жили там лиш в зимі, тож це вогнище світило постійно цілу днину. Люди в хаті не писали, ні не читали, тож велика ясність цілком не була їм потрібна.

Одна зима була дуже люта. Така люта, що уходники Мурашин і Деркало в своїх колибах не годні були видержати. Знаючи, що хата Лищака тепліша і простора, перенеслися до нього. Лищак і його товариші дуже раді були, що ті два сусіди прийшли то них. Оба були веселі, оба багато пережили і пережите вміли гарно розказувати. Очевидно, багато брешучи. Через ту велику студінь і так годі було виходити на бобри. Треба знати, що в тих сторонах головно на бобри полювали.

Мурашин і Деркало вже двацять років полювали на бобри в ріжних сторонах безкрайої України. Хоч все мали щастя, маєтків не придбали собі. Як тому двацять років, та і тепер були голі як турецькі святі. Оба гірко працювали цілу зиму. На провесні тащили свої бобри аж до Царгороду, де дуже добре продавали їх. З грішми в кишені ішли гуляти. Гуляли і пили, поки всеї зимової праці не прогуляли і не пропили. В осени знов ішли на цілу зиму полювати на бобри, щоби в літі пропити їх.

В сусідсдві Лищака вони полювали вже другу зиму. Небувала студінь дала їм тепер примусовий відпочинок. Деркача вже стала трівожити думку, що через ті морози приставить на торг кожухів менше як треба, щоби через літо випити таку порцію горівки, меду і вина, до якої привик був, пропиваючи бобрів уже двацять років.

Сонце вже зайшло. Цілу днину уходники у Лищака рубали дрова і нарубали стільки, що був достаточний запас на цілу ніч. Обсіди вогнище і грілися. Лиш коло вогнища було тепло. Під стінами без доброго кожуха не видержав би.

— Чи не буде кінця цьому проклятому морозові? — бурмотів сердито Деркало. — Вже чотири дні, як до бобрів не зазираємо. На кожду днину треба рахувати: пропало нам яких пять бобрів. Щонайменше пять. Значить, вже пропало нам двацять шкірок. Саме тепер, у січні, найліпший час на бобри. Через ту прокляту студінь не використаємо цього часу.

— Не буде то таке велике нещастя, брате, як ми пізніше один раз менше впємося, — сказав його спільник Мурашин, поволі напихаючи люльку. — Навпаки. Наше здоровля ліпше вийде на тім, як ми тих бобрів спіймаємо троха менше. В лівій нозі, деколи й у правій, вже маєш гостець. Я, Богу дякувати, тому два роки відморозив собі обі ноги. Через те лишилося в них мало чуття. Найліпше бачу це в зимі. Як би не те, то було би й мені так, як тобі. І мене мучила би тота ратична пошесть. Ми завесело жили. Хоч що року лище короткий час, то таке життя все пізніше мститься.

— Саме те зимно є причиною моїх скажених болів. Останньої ночі в нашій колибі я не годен був ока зажмурити, такі мав болі в ногах.

Мурашин випускав з уст великі клуби диму.

— Ти дуже невдячний, серце, — сказав. — Ті болі спасли твоє життя. Також моє. Як би ти спав так, як я, і не збудив мене загоді, то ми були би солодко замерзли на смерть. Таке люте зимно було з вітром. Я вже був на найліпшій дорозі, що веде на той світ. Лиш біжучи сюди, з тобою на вперейми, я троха загрівся.

Лищак взявся ладити вечерю для себе, для своїх товаришів і для гостей. Їсти було що, бо строга зима наганяла звірину під саму хату. Саме вчора Лищак застрілив недалеко хати дві серни. Вони висіли на дворі під дахом коло дверей. Лищак вийшов з хати з сокирою в руці. Відрубав чвертку замерзлої серни і приніс до хати. В хаті було сало з дикого кабана, сіль, мука, каша. Більше не треба було. І у себе на волости були би не дістали ліпше.

Коли вечеря вже була готова, господар поставив миски на столі і попросив „чим хата багата". Щоби кождий добре бачив, що хапає в руку, Лищак поставив на столі свічку, сильно понадгризану мишвою. В хаті все було чимало мишей. Цьогорічне зимно зігнало їх ще більше до хати з усіх сторін. І бідна мишка любить тепло. І гризти любить, а зуби має гострі.

Вечерю їли скоро, щоби знов обсісти вогнище, бо лиш там було тепло. При столі чути було морозний східній вітер, який поза хатою жалісно скавулів і крізь не дуже щільні двері вдирався до хати.

— Нині дуже погано надворі! — сказав господар. — Можна вже тепер помолитися за душі тих, що нині змушені бути поза хатою.

По вечері вже дуже скучно йшла розмова, бо хоч всі сиділи при вогні, всі мерзли. Сторону тіла, звернену до вогню гріло, друга сторона мерзла.

— Гадаю, що було би найліпше, як би ми пішли спати, — сказав Деркало. — Тут кожухів стільки, що як повлазимо під ті купи, то буде нам тепліше як тут при вогні.

Всі пішли за радою Деркала, докинувши до вогню пару сукатих полін, щоби довго горіли. Ще цей або той сказав пару слів і в хаті зробилося тихо.

Тишина вибавила миші з їх дір. То любі звірятка, як хто до них привик. Лищак не був їх ворогом. Він звичайно, коли лежачи ждав на сон, призирався їх біганині, їх скокам. І тепер вони помагали йому вбивати час, бо сон чогось то не хотів прийти. Всну ти не давала йому дика музика вітру, що на дворі свистав, скавулів і співав ріжними голосами. З тою музикою змішалася музика вовча. Вовки, окружляючи здалека хату, вили протяжно, жалісно.

І люди в хаті не заколисували на сон такого, що не мав щастя всну ти один з перших. Мурашин став голосно хропіти ледви всунувся під кожухи. По хвилі став йому помагати спільник Деркало. Нарешті один по одним захропіли й два спільники господаря. Хто ще не спить, то чотири здорові хропуни не дадуть йому всну ти.

Лищак став рахувати і дорахувався до пятьсот. Не помогло. На сон цілком не збиралося. Довгу хвилю вдумувався в такого, що стоїть посеред безкрайно пшеничного лану і призирається, як він хвилює. Думав собі, що монтує дуже складну машину з безлічю колісцят. Та дарма! Сон не приходив. Вогонь щораз більше догоряв і потухав. Лищак вже щораз слабше видів миші. Вміру того, як ставало темніше, вони ставали нахабніші. Деякі вже пробували пропхатися проміж кожухи аж до нього. Як би був заснув, коли вони ще не були такі смілі, був би цього не чув. Тепер і вони не давали йому всну ти.

Ще хвилина, і погас останній язичок вогню. На вогнищі була ще лиш купа грани. В хаті запанувала пітьма.

(Дальше буде).

НАШ НОВИЙ ЛІКАР І МУЗЕЙНИК

—o—

Відкриває офіс і санаторію.

Д-р М. Милович, відомий нашому громадянству як великий приятель українського народу, що кохається в славній нашій козацькій минувшині, відкрив свій лікарський офіс у Філядельфії, Па., при 1422 West Girard Ave.

Ввважаємо приємним обовязком більше познайомити українське громадянство з цим культурним нашим працьовником.

Д-р Милович практикував успішно як лікар у Пітсбурґу 15 літ. Після цього їздив до Европи; був там два роки й узяв курси (postgraduate courses) на славних клініках у Відні (Австрія), Парижі (Франція), Ніремберґу (Німеччина), Білгороді (Югославія), Празі (Чехословаччина) і в Римі.

З Европи д-р Милович повернувся до Америки й тепер буде практикувати в Філядельфії.

Д-р Милович вибрав місто Філядельфію тому, що він має намір недалеко Філядельфії (17 миль), у Medford Lakes, у стейті Ню Джерзі, відкрити санаторію. Нема там ні фабрик, ні майн; місце лежить недалеко від моря, навколо соснові ліси, де здорове, чистеньке повітря.

Словянських санаторій, у яких робітники за дешеві гроші моглиб відпочити, відсвіжити свої сили й лікуватися, досі не було; чужіж санаторії дуже дорогі. Через те д-р Милович стає правдивим піоніром на цім полі.

Певне є, до д-р Милович, як дуже добрий і совісний лікар, буде у великій користи та пригоді нашому українському населенню в Філядельфії й околиці, як у свому офісі у Філядельфії, так і в санаторії.

Багато ми читаємо про ріжні далекі події, про політику ріжних людей, але про культурну роботу д-ра Миловича мало що писано, хоч вона цікава для всього українського патріотичного загалу. Причина була в тім, що д-р Милович не любить дешевої реклями. Правда, були українці, що хотіли писати про його роботу довгі та добрі статті, але коли зверну лися до д-ра Миловича по інформації, то діставали звичайну відповідь: „Напишете, коли моя робота буде покінчена“. Тепер, як ми оглядали й інформувалися, робота д-ра Миловича докінчена. Тому варт подати українському громадянству до відома про його працю.

Збирає козацьку старину.

Роками й роками д-р Милович студіював і виучує історію, життя, орґанізацію й боротьбу за волю України наших славних предків — запорозьких козаків. І роками й роками він, хоч родом серб, збирав і скуповував по музеях і від приватних осіб та творив у себе коклекцію - музей із усього, що осталося памяткою по наших завзятих славних „братчиках запорожцях“. Збирав і ще далі збирає дбайливо і запорозьку зброю, і вбрання, й історичну й белетристичну та етноґрафічну літературу, музику й танці — взагалі все, що торкається нашого славного Запоріжжя! І його колекція з роками зросла та справедливо дістала характер і назву „Приватного Українського Козацького Музею“.

„Історичні музеї, такі, як вони тепер існують“, каже д-р Милович, „є дуже гарні, багаті, але й дуже смутні й мелянхолійні: оглядаючи такі музеї, відчуваєш, що наче дивишся на рідного мертвого батька, що лежить перед тобою. Історичні музеї серед кипучого модерного життя міста, де вони знаходяться, роблять враження мовчазного цвинтаря старовини з їх холодною тишею. Але цілком інше враження буде, колиб історичні й старовинні музеї взяти й заснувати (покласти) у старовинних містах, або серед природи, яка й тепер така, як колись була.

Запорозький музей.

„Запорозький музей належить до чистого поля, до степу широкого, до куріня чи зимовика, бо

„У нас, запорожців, сугакові
тільки сліди,
А дикі коні нам сусіди...
Глянь на герб цей знаме-
нитий:
Він висить на дубі обвитий!“

„Також іще не досить мати музей у старім місті, або серед природи. Треба музеї приблизити до життя, дати їм характер живого існування, зробити їх частиною життя. Розуміється, наскільки це можливе. З цього погляду маленькі музеї є щасливіші ніж великі“.

Тому д-р Милович вибрав для свого музею модель „запорозького хутора“, який мали колись козаки запорозькі, коли жили на Запоріжжі, в свому господарстві в степах серед зеленої трави й околиці.

В сучасних умовинах життя, як дослідник героїчної української старовини, д-р Милович створив у себе в Медфорд Лейкс, Н. Дж., „Запорозьку Січ“.

Кругом його „Запорозької Січи“ й степ широкий, „як море синіє“ й байраки, й „Великий Луг“, і озера й очерети... Журавель коло криниці з довгою шиєю тебе привитає. А який милий цей журавель у чужині! На зеленому степу правильно пасуться корови й вороні коні, по небі пролітають часом степові орли й божі пташки співають свіжим ранком! А ввечері серед запашного подиху степу тисячі кузочок, цвіркунів і т. п. зливаються в гармонійній концерт, начеб орхестра лірників грала далеко свої безконечні мельодії; а над степом синє спокійне небо з ясними зорями й „молочно - білою дорогою“. „Козацьким шляхом“, з Туреччини в Україну!

Запорозька брама відчиняється, ступаєте в середину й відразу стаєте лице в лице з козацькою українською історією! Почуваєш себе у славній Січі між своїми братами, буйними товаришами - побратимами козаками! Тут можна почути щирой голос старовини, а віки дивляться на тебе своїми очима, повними тяжкої думки; тіні давнини приходять до тебе. Тут бунчуки козацькі й булави та пірначі шестопері, списи гострі козацькі й турецькі, мушкети й семипядні „піщали“, рушниці - гаківниці, шаблі й самопали, широкі ятагани... „Ой, ясна зброя, як золото сяє“! А скільки там образів і ґравюр старовинних! Чудовий портрет сильного козацького полковника Богуна, що вирятував козацьке військо під Берестечком (коли Богдана полонили татари) й погромив поляків під Винницею, гляне на вас маґнетним поглядом. Ніде не побачите такого образу! Вдивляєтеся в постать Богуна й піддаєтесь його чарам: він притягає до себе й гіпнотизує. Чорне, як крило ворона, волосся; соболячі, мов виточені різцем, чорні шовкові нахмурені брови, а зпід них вигляд великих чорних рішучих очей, повних відваги й суму; тонкий орлиний ніс і біле, тонкке лице. Від погляду й живости образу чується сила й чар української стихії, козацького степу й широкого розмаху лицаря України! Справді так виглядав Богун, прототип української минулої краси, сили й відваги. На столі перед образом Богуна булава, кругом образу шабля й мушкет козацький. Дивишся на двері й думаєш, що сам Богун це все на стіл поклав і ожиє, заговорить і махне булавою, як колись гремів його голос перед орлами козаками! Все це так плястично, живо й оригінально!

Подивишся на другий бік: на стіні висить великий килим, а на ньому „козак Мамай“ серед своїх діл. Килим цей витканий у Косові артистами українцями за зразками образів з київського музею. Серед старовинного орнаменту сидить козак Мамай і на бандурі грає, люльку курить і горівочку попиває після бою... А коло нього під деревом стоїть його кінь вороненький, товариш вірненький.

Дивишся далі: кругом тебе гетьмани в золотих жупанах та бистрі, зручні запорожці бавляться в свій „запорозький герць“: на повному бігу коня на широкому степу підкидають лук угору, ловлять його і влучають стрілою в ціль угорі! А далі великий образ (копія з малюнка Репіна): „Запорожці пишуть листа турецькому султанові“. Вдивляєтеся в той образ і відчуваєте з їх здоровенним могутнім сміхом і кпинами на турецького султана, що не страшна тим могутнім запорожцям, синам України, Туреччина; не допустять вони, щоб місяць панував над хрестом! Ні! Запанує хрест святий над бісурменським місяцем!

А далі, наче вороні коні іржать, із самопалів палять: то славний Богдан Хмель зо своїм військом зустрічається з Туган Беєм, татарським ханом.

З одної кімнати входиш до другої: кімнати в середині зроблені точно, як світлиця козацького полковника Галагана з меблями за пляном українського археольоґа проф. Щербаківського. Писав колись С. А. Красношеков Д. М. Яворницькому про Запоріжжя: „Пройшло все; одна слава зосталась, і слава та не вмре, не поляже, про лицарство козацьке людям розкаже... Розкаже вона й про Байду козака й про Сагайдачного Петра і про Сірка, славного та грізного отамана кошового“.

У „Запорозькому зимовнику“ д-ра Миловича справді слава зосталася й розказує, розказує...

При цьому свому музеї зібрав д-р Милович цінну й оригінальну бібліотеку. Є в ній рідкі історично-наукові праці (книжки). Українське громадянство буде вдячне д-рові Миловичеві, що роками вишукував та скуповував по ріжних закутках українських земель ті дорогоцінні твори й урятував їх від знищення. Там є твори Боплянa, Рітельмаха, Бантиш - Каменського, Скалковського, Шевалера, Єфименка, Грушевського, Яворницького, Дорошенка, Біднова, Кащенка й т. д.

Є там повна й багата музична українська бібліотека, знаходяться ориґінальні документи знедавньої боротьби за визволення України, є колекція грошей української держави й почтові марки її та багато іншого цікавого... Ціла Україна в мініятурі!

Все те оточення робить велике враження на глядача - українця. Начеб славні предки нашої козацької минувшини говорили до нас, своїх нащадків: „Злітайтеся, діти! Годі вже сидіти!“

Д-р Милович з привітливою гостинністю проводив нас по свому Музею й по своїй „Запорозькій Січі“ й пояснював кожну річ, кожний документ минувшини. Був він у той час наче священик - жрець у створеному ним самим Храмі Старовини, якій він служить довгі роки. Але д-р Милович не тільки служитель храму; разом з тим є він і великий мистець-артист, бо він дав ілюзії минувшини характер реальности, а реальне життя додав до тої казкової красної ілюзії минувшини й тим злучив минуле з сучасним, історію з поезією; злучив усе в гармонійну цілість, начеб оповив піснеюлеґендою. Все те робить величезне враження. Відчує це кожний, хто тільки огляне славну „Запорозьку Січ“ д-ра Миловича.

Воскресив нашу старину на чужині.

І солодко й тяжко стало мені на душі, коли все те бачив. Тяжко, що тепер в Україні не можна вільно кохати й воскресати славні українські козацькі традиції; нема там уже Запорозької Січи й не вільно її засновувати! А солодко, що тут на чужині жертвенною та щирою працею створено куточок України й славного Запоріжжя! Д-р Милович, наче правдивий запорозький характерник, що маґічним жестом робить чуда, воскресив із могили козацтво, оживив його в свому маєтку, в куточку „Січи Запорозької“, бо там дійсно:

„Оживають давні предки
З давніми ділами,
Випливають з того світу
Діди за дідами...
І вливається дух віщий
В душі молодії,
І вселяються у серце
Почуття святії“.

Велике діло зробив д-р Милович! Тим ділом ми маємо заінтересувати українську молодь, роджену тут в Америці, котра не бачила ніколи правдивого українського оточення минулого романтичного віку. Все це можна побачити у „Запорозькій Січі“ д-ра Миловича, а студіювання бібліотеки поширить знання нашої молоді й дасть їй багато матеріялу для боротьби за визволення України! А в нашій молоді — наша майбутність!

Дістав назву „Байда“.

За прихильність до козацької старовини кубанські козаки, потомки запорожців, на своїй козацькій офіційній раді в Білгороді (в Югославії) прийняли д-ра Милана Миловича в кубанські українські козаки й дали йому прізвище **„Байда“**. Грамоту, постанову про те, розкішно виготовлену й по українському написану, підписали старі козаки на чолі з ґенералом Кокуньком. Приділили д-ра Миловича до станиці Ново-Деревянської, єйського повіту, на Кубані. Це дуже врочисте признання і велика честь тим виявлена д-ра Миловичеві.

Один з великих американських часописів, довідавшись про музей — „Запорозьку Січ“ д-ра Миловича, післав від себе вчених американців оглянути те все й просити у д-ра Миловича дозволу сфотоґрафувати світлиці його дому та оздобу їх, щоб тим подати широкому світові відомости про українську культуру козацького періоду. Американці були захоплені всім, що бачили на „Запорозькій Січі“, дуже хотіли фотоґрафувати все й т. п., але „Байда Молодецький“, д-р М. Милович, не хоче американської реклями. Тішить його, що те все він зробив з любови до України й для української ідеї.

З почуттям вдячности прощав я гостинного „Отамана Байду“ й віджджав до кипучого життям і гомоном машин та заліза Ню Йорку, а думка за довгі роки мандрування на чужині все говорила мені втішно:

Був я на Запорозькій Січі!
Був я в Україні!

А. Кість, Ню Йорк, Н. Й.

З ДНЯ

ЗАКОВИКА.

Телефонує до редакції один з наших „палитишенів“ і гнівно питається: „Воцимери вит ю? Де ви живете? Тут у Ню Йорку політична боротьба між кандидатами і кандидатами на кандидатів на посадника розгорілася так, що нагадує „дипльоматичні переговори“ між японцями і китайцями на Далекому Сході, а ви про те ні словечком. Вас тутешня політика нічого не обходить?“

А вжеж, що обходить. Але хто нині в ній визнається? Комуністи кажуть, що републиканська партії „реакційна“, а демократична більш „поступова“. Вони обидві нічого не варт, запевняють комуністи, але друга всетаки трохи ліпша, а перша таки зовсім лиха.

Отож републиканським кандидатом на посадника є теперішній посадник Ля Ґвардія. Він сам є републиканець. Виходилоб зтого, що републиканці повинні його всіми силами піддержувати, демократи поборювати, а комуністи таки саботувати. Та є якраз навпаки: републиканці його саботують, демократи поборюють, а комуністи розпинаються за нього як за рідного батька.

Подібна історія з Ковплендом: він сам демократ, а назначила його Тамані Гол. Отож повинні його піддержувати демократи, поборювати републиканці, а саботувати комуністи. Тимчасом також так не є: піддержують його републиканці, а поборюють демократи. Шодо комуністів, то вони тут заняли засадниче становище і по советському звичаю саботують його так, як треба.

Здавалось би, що найменше піддержки від ріжних партій має третій кандидат, суддя Магоні. Та, до лиха, тому саме, що його найменше піддержують політичні партії, кажуть, що він стає щораз популярніший...

І пиши тут про політику, коли вона така замотана, що навіть самі кандидати і кандидати на кандидатів у ній не визнаються.

З ТАЙН НАУКИ.

В той час, коли цілий світ сколиханий політикою, а ґенерали виточують на точилі мечі, вчені тихенько собі працюють і досліджують життя гусільниць. Здається, гусільниця — ніщо. Розчав її ногою, і тільки жовта або зелена пляма, залежно від її кольору, лишиться.

А тимчасом учені тепер ствердили на своїм конґресі в Нотінґем, Анґлія, що навіть у житті такої маленької тварини як гусільниця пробивається величезна інтеліґенція якоїсь невідомої сили. Ця сила вкладає в нервову систему маленького хробачка „пророчу осторогу“ та вказує йому, як поводитися, щоб захоронитися від тих небезпек, що мають наступити.

Вчені доказали, що поступовання гусільниці не є механічне, передане за традицією родичами. Бо трапляються випадки, що в природі для гусільниці виринають зовсім нові, ориґінальні небезпеки, про які родичі не могли мати найменшого поняття. І ось ця маленькка тварина прочула, що ця небезпека наступить і заздалегідь витворила в свому тілі належну оборону. Цього передбачення вчені ніяк не могли інакше пояснити, як „пророчим інстинктом“, вложеним гусільниці якоюсь вищою силою.

Та рівночасно з тим учені ствердили, що ця вища сила, хоч помагає тваринам зберігати при житті свій рід, то існування їх роду всетаки зробила залежним від їх внутрішньої волі, їх внутрішньої напруги й охоти борикатися з перешкодами. Коли дотична тварина затрачує енерґією й охоту боротися з перешкодами, що вічно чигають на неї, то вона сама, а ступнево і її рід, мусить загинути.

Поступаючи один крок далі за тими відкриттями, вчені ствердили, що теза Дарвіна про еволюцію світу таки правдива. Вища сила побудувала світ так, що дбає про створені істоти, але лиш до певної міри. Всі істоти мусять у безнастанній боротьбі напружувати ще свою власну волю, коли хочуть вдержатися на поверхні життя. Переживають тільки сильніші. Слабші конають і роблять місце сильнішим.

НАПРАВДУ ОБРИДЛО ЖИТТЯ.

Кілька днів тому принесли були часописи вістку, що крамар яєць і масла, якийсь Карпентер, два рази пробував поповнити самогубство, але роздумався. Він хотів вискочити з вікна девятого поверха готелю „Доґлас“ у Нюарку. Але, подумавши хвилю, він рішив не вискакувати, тільки поволі вилізти крізь вікно, зависнути на пальцях, а потім пуститися вниз. Він собі думав, що нема чого спішитися.

Але, звисаючи з вікна і тримаючись пальцями віконниці, він пригадав собі ту казку, якої його і нас усіх учили, коли ми були малі: Раз одному старцеві обридло життя. Збираючи ріща в лісі, він почав просити смерти, щоб прийшла і забрала його. Смерть звилася з косою, але це так перелякало старця, що він на питання смерти, чого собі бажає, відповів: „Зробіть мені ласку і завдайте цих дров вязку“.

Нагадавши це, Карпентер видряпався назад на віконницю. Але, посидівши трохи, йому перед очима знову встали всі його життеві клопоти і він, вилаявши себе за брак рішучости, почав знову спускатися вниз. Та, глянувши ще раз смерті в вічі, він знов перелякався і попросив костомахи: „Зробіть мені ласку і двигніть мене назад на віконницю“. Чи помогла йому костомаха, чи ні, але він ще раз видряпався у безпечне місце. Та тут заскочила його поліція й арештувала за намагане самогубство.

Посидівши пару днів в арешті і вийшовши на волю, Карпентер таки доконав свого і повісився в кімнаті одного нюйорського готелю. Цим разом костомаха не змилосердилася, чи може він її не просив.

УВАГА! РАРІТАН, Н. ДЖ., Й ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

БРАТСТВО СВ. МИХАЇЛА, ВІД. 332 У. Н. СОЮЗУ В РАРІТАН, Н. ДЖ.

влаштовує

25-ЛІТНІЙ ЮВИЛЕЙ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 12-ГО ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1937 РОКУ

В 11-тій год. рано Служба Божа і парастас в словенській церкві св. Йосифа при Мейн Стріт, Раритан, Н. Дж., яку відслужить Всеч. о. Бол. Лотович з хором „Лисенка" з Джерзи Сіти, Н. Дж. — В год. 1:30 пополудні Святочний Обід в парохіяльній галі св. Йосифа. — В год. 3:30 попол. Святочний Концерт, спів Хору Тов. ім. „Лисенка" з Джерзи Сіти, під проводом проф. Василя Гели. — Між виступами Хору будуть привіти представників ріжних Братств і Товариств. — Бесідники свої й чужі. — По Концерті Баль з виступами танцюристів школи Авраменка. — Буфет отворений до год. 12-тої вночі. — Орхестра проф. Снігура з Нюарку. —

Вступ на Обід, Концерт і Баль $1.00 — Вступ лиш на Концерт і Баль 50 центів.

Проситься всі Товариства і Братства У. Н. Союзу, У. Р. Союзу, Провидіння і других — з Раритан, Сомервил, Бавнд Брук, Менвил, Ню Бронсвик, Пер Амбой, Ровей, Картерет, Лінден, Елізабет, Нюарк — і Джерзи Сіти, Н. Дж. За повне вдоволення з цілої програми і веселу забаву ручить

206, 209 Ювилейний Комітет.

УВАГА! НЮ ЙОРК, Н. Й.!

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Повідомляємо всіх Громадян у Ню Йорку, котрі мають дітей в шкільнім віці, що Українська Народня Школа при українській православній громаді 334 Іст 14-та улиця розпочинає **науку 15-го вересня ц. р. в год. 5-тій пополудні.** Науку української мови, історії, географії і т. п., будуть дітям уділяти учителі: М. Мостенський, В. Романишин й І. Харамбура. Заряд школи буде під опікою комітету, в склад якого ввійдуть родичі, що посилають дітей до школи.

Вписи дітей до школи будемо принимати вечерами почавши від **10-го вересня між 6. і 8. годиною в шкільній салі.**

206, 208 **Комітет.**

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Відкриття Української Народньої Галі.

Дня 30. травня ц. р. відбулося торжественне відкриття української народньої галі при місцевій українській греко-католицькій парохії в Рачестер, Н. Й. Той день буде надовго записаний в історії нашої громади. На той день прибули були у великому числі не лише місцеві громадяни, але й з сусідних міст; з Обурн, Сиракюз, Бофало, Ютика й інших.

Того дня в 10 год. рано відбулася Служба Божа з проповіддю, яку відправив о. Побуцький з Обурн. По Службі Божій відбувся з церкви до нової галі похід, який провадила місцева парохіяльна орхестра. По тім було благословення нової галі, а далі спільний торжественний обід, що його приготувало місцеве сестрицтво Рождества Пресв. Богородиці. Найбільше свого труду вложила у це пані О. Скробач.

В 3 год. зполудня розпочався концерт, що його відкрив предсідник будови галі, Ів. Теребушка. Він дав коротке пояснення, як воно прийшло до побудування цеї галі, а потім попросив до слова місцевого пароха, о. В. Турулу. О. парох представляв коротку історію повстання цеї галі, про її причини й потреби. Далі місцева орхестра під проводом В. Половича відіграла привіт гостям.

Фінансовий секретар, В. Колданський, відчитав перед публикою фінансовий звіт, на основі якого виходило, що рачестерські громадяни від 15. березня 1931 до 15. травня 1937 зложили добровільних жертв на будову цеї галі $14,648.50. Крім того зложили позичок на суму $15,820. Він заявив, що галю побудовано виключно жертвами місцевої рачестерської громади.

Потім був виступ місцевого хору „Боян" під управою диригента М. Сокільського. Соля відспівав наш громадянин Колодзінський, на пяні приграваla Анна Крик. Деклямували Славко і Славця Дмитрів. Був виступ танцюристів Евгена й Емілії Коритко. Сольо на скрипку відіграла Евеліна Крик. Мав слово о. Кузів із Сиракюз, а головним бесідником був о. Побуцький з Обурн. Він дав признання комітетові, що взявся до цього патріотичного діла, і побажав найкращого успіху новозбудованому домові. Потім ішли привіти від представників двацять кількох місцевих і позамісцевих товариств.

Опісля виступив хор з Обурн, який своїми гарними строями і гарною піснею скріпив на дусі слухачів. Даль парохіяльна орхестра відіграла кілька пісень, а накінець предсідник будови забрав іще раз слово і подякував усім за присутність та участь у святі. Головно дякував чужим гостям, що своїм трудом і присутністю піднесли це свято.

Ціла будова цеї парохіяльної галі виносить $28,880.61. А умеблювання винесе коло $6,500. Це буде величава галя і вона принесе велику честь тим громадянам, що не жалували на неї ні грошей, ні труду.

Іван Теребушка, предс.;
Володимир Колданський, секр.;
Павло Лиско, касієр.

Сплетні.

— Я чув, що ви маєте багато довгів.

— Нічого подібного! Це лише злобні сплетні, що їх поширюють мої численні вірителі.

—o—

У суді.

Суддя: — Підсудний знав, що не має в кишені ні цента, щоб заплатити рахунок, чому ще в додатку стільки пив?!

Підсудний: Із розпуки, пане суддя, що не могтиму заплатити рахунку.

—o—

Три слова.

Якийсь віршороб переходить із приятелем попри дім, у якого мурі вмурована таблиця, що там жив славний письменник.

— А як я вмру — питається нараз віршороб — то що, на твою думку, напишуть на домі, в якім я мешкаю?

— Всього три слова!

— Які?

— Мешкання до винайму".

Жінка (прощається з чоловіком на залізниці перед від'їздом): — Будеш мене любити, хоч я так далеко від тебе від'їжджаю?

Чоловік: — Самособою! Чим далі ти від мене, моя дорогенька, тимбільше я люблю тебе!

—o—

Пан Кораблюк стрінув знайомого фотографа:

— Щож там доброго чувати? — питається його.

— Нема нічого доброго. Від якогось часу не вдається мені ні одна знимка...

— Чому?

— Ви дивуєтеся? Хто в нинішніх часах може зробити приємний вираз лиця?!

Директор: — Якто? Вже четвертий раз просили ви підвишки платні?

Службовик: — Жінка потребує грошей, пане директоре.

Директор: — Чи можна спитатися, на віщо їй?

Службовик: — Так, пан директор можуть спитатись, одначе я не смію!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(106)

Покрутивши шрубою, королева Залія впялила свій хижий зір в обличчя Тарзана, сподіваючися вичитати в ньому великий біль. Вона знала, що Тарзан не закричить, але надіялася бодай побачити, як корчаться з болю мязи на його обличчі. Тимчасом його обличчя далі було незмінене. Залія ще раз гнівно покрутила шрубою, заганяючи цвяхи глибше в тіло Тарзана.

Потім вона знову впялила свій зір у Тарзана. Пан нетрів вдивлявся хвилю спокійно в гарне лице Залії і йому стало її майже жаль. Невже вона не знає ніякої іншої приємности в житті, тільки радуватись терпіннями інших? На обличчі Залії появилася скажена лють. Та Тарзан далі не зраджував болю. Зовсім навпаки, він легко засміявся.

Залія далі нервово вкручувала шрубу. Зпід заліза почала витікати кров і краплями спадати на шкіряне убрання Залії. Та це не зворушувало її і вона далі з поспіхом і напругою вкручувала шрубу. Вже й сили їй не ставало, а Тарзан далі мовчав і спочутливо дивився на її обличчя. Нагло йому здавалося, що він запримітив у її очах якусь переміну.

Здавалося, що на одну секунду в її душі відозвалося щось інше, друга частина її душі, яку ця жорстока королева внаслідок свого виховання цілком здушила. Рука Залії дріжала. Здавалося, що ця дівчина сама не знає, що діється в її серці. Та ця переміна тривала недовго. В її очах знов появилася жорстокість, получена з безрадністю.